

Г.П. Іванчук
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

СУЧАСНИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ВЧИТЕЛЬ У РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ „ФІЛОСОФІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ”

Постановка проблеми. Процеси глобальної соціальної трансформації охоплюють дедалі більше різних сфер життєдіяльності сучасного суспільства. Не стала винятком й освіта. Україна чітко визначила орієнтир на входження в світовий освітній простір, з цією метою активно здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті глобалізації та інтеграції.

Основний виклад матеріалу. Підготовка вчителів, які будуть працювати за програмою „Філософія для дітей”, здійснюється тими ж методами, що й при реалізації самої програми. Адже якщо практикувати читання лекцій, то саме лекційний метод стане домінуючим у навчальному процесі з дітьми. Тому підготовка вибудовується за допомогою навчальних семінарів-дискусій, які на практиці дозволяють учителям оволодівати необхідною методикою і технологією.

Тренери також оволодівають методами і матеріалами „Філософії для дітей” у той самий спосіб, яким їм належить передавати свій досвід учителям. „Транзитивний процес передачі знання, – як зазначає Ліпман, – є однаковим на всіх рівнях, а його стадії симетричні” [1, с.20].

Операціоналізація понять через вправи та інші види діяльності учнів. У людей, які мислять беззмістовно, є деяке уявлення про те,

що вони прагнуть висловити. Однак у них не існує необхідності визначати фундамент, на якому базуються ці уявлення. Ліпман вважає, що „ідеальною програмою боротьби із беззмістовністю мислення може стати освітній курс, який би повністю спрямовувався на навчання операціям з поняттями”. Це означає, що всі поняття вводяться на основі спеціальних вправ, які забезпечують мислительні дії з ними, з планами обговорення та дослідницькими завданнями. Операційний підхід „допомагає дітям у класі побачити, як працює дане поняття” [1, с.21].

Починати необхідно з власного досвіду дітей. Автори програми „Філософія для дітей” вважають не доцільним розраховувати на успіх за умов, коли дітям як матеріал для обговорення пропонується досвід незнайомих їм людей. Краще, якщо це буде їхній власний досвід. Разом з тим, зазначається, що певна обробка чужого досвіду, внаслідок чого він стає доступним дітям завдяки залученню їх до його змісту, наприклад, до діяльності з оцінювання того чи іншого твору мистецтва, сприяє тому, що вони виявляють чудове сприйняття й легко навчаються використовувати смислові значення, закладені в цьому змісті. Отже, якщо пропонувати дітям штучні проблеми, далекі від їхнього безпосереднього практичного досвіду, це не дасть позитивних результатів [1, с.22].

Заохочення діалогу в групі. Перевага надається загальному діалогу в класі, а не традиційно прийнятому діалогу між учителем та учнем, що має на меті розвинути в учнів соціальні імпульси. Поряд із цим, такий досвід забезпечує підготовку учнів до співробітництва в процесі дослідження, до привласнення його результатів. Вони навчаються слухати один одного, визначати власні похідні

посилання поряд з посиланнями інших учасників дослідження, оцінювати логічність суджень і, нарешті, разом скласти картину всього процесу міркування. У зв'язку з цим посилюється значення вмінь учителя делегувати всі ці функції учням, залишаючись при цьому співучасником дослідницького процесу.

Задоволення прагнення змістових значень. Мірою вдосконалення учнями методів своєї роботи, вони виявляють усе менше схильності до швидкого встановлення „істини” стосовно того чи іншого конкретного випадку. Завжди залишається місце для нових даних, для наступної „саморевізії дослідницької процедури”, для розгляду нових і більш змістовних теорій, які, в свою чергу, вимагають переосмислення уявлень, які до цього вважалися непохитними. Автори програми „Філософія для дітей” вважають, що діти не є гарячими прихильниками вірогідності фактів; вони доволі легко погоджуються з тим, що „істини, які не є тавтологіями, можуть виявитися нескінченними й неабсолютними” [1, с.22].

Зовсім інша ситуація виникає, коли йдеться про змістові значення. Дитина прагне знати зміст тут і зараз, незважаючи ні на які доведення щодо неможливості цього. Для неї це – „скарби, знайти і відкрити які треба в будь-якому випадку” [1, с.23]. Тому успіх освітнього процесу значною мірою залежить від урахування внутрішнього прагнення дитини до винайдення змісту.

Наводячи такі педагогічні характеристики програми „Філософії для дітей”, Ліпман звертається до прихильників традиційної моделі навчання, які стверджують, нібито запропонований ним підхід накреслює розпорошену, непрактичну, нереальну модель освіти. Обґрунтовуючи доцільність своїх ідей,

американський дослідник справедливо стверджує недоцільність відокремлення вироблення мислительних навичок від практичних знань і вмінь розв'язувати конкретні завдання – усталені засади вибудови навчально-виховного процесу. У цьому випадку „на виході” суспільство одержує людей, які не вміють переносити наявні в них знання й уміння в нові, нестандартні ситуації. Насправді ж, мета освіти має полягати у формуванні людей, які вміють критично мислити і спроможні до інновацій. Досягти її можливо лише за умов, коли „когнітивні процеси, що відбуваються в голові молодих людей, будуть відточуватися різноманітними засобами, а не лише тими, які вимагають пам'яті та дії». В іншому випадку, численні проблеми, з якими стикається індивід у мікро- та макросоціумі, залишаться не розв'язаними, а їх небезпечні тенденції будуть поглиблюватися [2, с.15].

Таким чином, розроблений і запроваджений у навчально-виховний процес американських шкіл курс „Філософія для дітей” можна оцінювати як досить вдалу спробу подолати недоліки традиційної освіти не лише у змістовому, а й процесуальному аспектах.

Література

1. Lipman M. Philosophy for children / Lipman M. // Metaphilosophy. – 1976. – N 7. – P.17 –39.
2. Lipman M. Thinking and the School Curriculum // Lipman M, Sharp M., Oscanyan F. Philosophy in the Classroom. Sec/ Ed./ Lipman M. – Philadelphia, 1980. – P.12 –31.
3. Power E.J. Philosophy of Education / Power E.J. - N.Y., 1982. – 145 p.

